

จุลสารทันตสาละ

คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2

ประจำเดือนกรกฎาคม 2550

ISSN 1686-4794

เรื่องเด่น

ประจำฉบับ

- แผลในช่องปาก
- งานบริการชุมชน
- โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการฯ
- การตรวจทางภาพรังสีของฟัน

1. โครงการสืบสานศิลปะและวัฒนธรรมไทย วันที่ 12 เมษายน 2550
2. การสัมมนาเชิงปฏิบัติเพื่อพัฒนาศักยภาพการสร้างสุข วันที่ 24 – 25 เมษายน 2550
3. ออกหน่วยทันตกรรมพระราชทาน ณ จังหวัดระยอง วันที่ 28 – 29 พฤษภาคม 2550
4. โครงการสร้างสมาธิ เสริมปัญญา ด้วยศิลปะประดิษฐ์ วันที่ 20 มิถุนายน 2550

คณะทันตแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
WWW.dent.swu.ac.th

สารจากบรรณาธิการ

สวัสดิ์ครับ ท่านผู้อ่านจุลสารทันตสาละทุกท่าน พบกันอีกครั้งแล้วครับสำหรับจุลสารเล่มใหม่ รับการเปิดเรียน ที่เพิ่งผ่านพ้นไป ท่ามกลางกระแสการเมือง เศรษฐกิจและน้ำมันที่กำลังปรับราคาอย่างไม่ยอมคงที่ เสียที รวมทั้งสภาวะอากาศเดี๋ยวร้อน เดี่ยวฝน เดี่ยวหนาว ของบ้านเรา อันที่จริงน่าจะบอกว่าของโลกเราซึ่งในฐานะของประชากรคนหนึ่งบนโลกกลม ๆ ใบนี้นี้คงต้องเหนื่อยและอดทนกันสักหน่อยนะครับ อย่างไรก็ตามผมว่าถ้าเราทุกคนร่วมมือกันและใช้ความพอเพียงในชีวิตได้ทุกเรื่องหรืออย่างน้อยให้ได้มากที่สุด ไม่ว่าจะ เป็นความคิด การบริโภคหรืออารมณ์ โดยเฉพาะ อารมณ์โกรธ ที่ขณะนี้มักพบเห็นได้ตามหน้าหนังสือพิมพ์หรือสื่อต่างๆ ซึ่งถ้าเราร่วมมือร่วมใจกันแล้วอุปสรรคอะไรที่เข้ามา ก็จะผ่านพ้นไปได้แน่นอนครับ

ท้ายที่สุดนี้ขอให้ทุกท่านอย่าทำงานกันจนหลงลืมดูแลรักษาสุขภาพกันด้วยนะครับ ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจของเราและคนที่เรารัก เพราะมันคือทุนรอนที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีพของเราต่อไป

ขอให้ทุกท่านมีความสุขแบบพอเพียงทุกท่านครับ

ดร.วิมล ธีระวิมล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทันตแพทย์สรสณฑ์ วัลลิยานนท์
บรรณาธิการจุลสารทันตสาละ

แนะนำบุคลากร

คณะหน้าบุคลากรใหม่ที่จะมาช่วยกันพัฒนา
คณะฯ ของเรา ได้แก่

อ.ทพญ.สุภาพี วงศ์ทองหรือ
ภาควิชาทันตกรรมทั่วไป

อ.ทพญ.ประภาพร นันทศิหกุล
ภาควิชาทันตกรรมออร์โธปิดันติกส์
ทันตกรรมประดิษฐ์

โครงการบริการทันตกรรม ดิฉัน

พ.อ.ส. สิริจิตต์
รังสิตไพล

พ.อ.ส. ชาญศิริ
จุฬารัตน

พ.อ.ส. สิริสุดา
ดุสิต

พ.อ.จ.ญานุชฎา
จุฬารัตน

พ.อ.ส. สิริสุดา
รังสิตไพล

พ.อ.ส. สิริสุดา
ดุสิต

พ.อ.จ.ญานุชฎา
จุฬารัตน

ดอกมะลิ คือดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

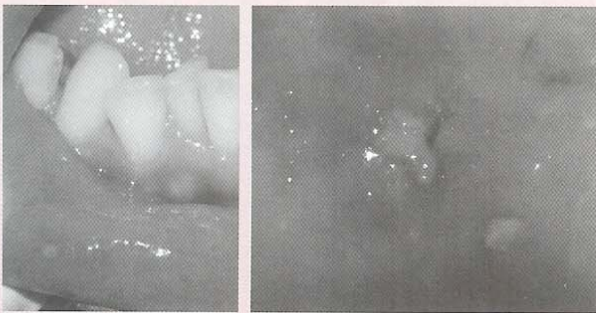
เรื่องน่ารู้

อ.ทพญ.เปี่ยมกมล วัชรโรทยางกูร

แผล คือ การที่มีการหลุดลอกไปของเนื้อเยื่อผิวหนังชั้นบนที่มีปลายประสาทและหลอดเลือดขนาดเล็กอยู่ ทำให้เกิดความเจ็บปวดและมีเลือดออก

แผลในปาก นอกจากจะทำให้เจ็บแล้ว ยังรบกวนการรับประทานอาหาร การกลืน การพูด

- ส่วนใหญ่เราจะจำกันไม่ได้ว่าเกิดแผลในปากได้อย่างไร ถ้าเราทราบสาเหตุเราก็จะสามารถรักษาและป้องกันการเกิดเป็นซ้ำได้
- แผลที่เป็นแล้วหายได้เอง ภายใน 1-2 สัปดาห์ และมักกลับเป็นซ้ำอีก คือ แผลร้อนในขนาดเล็ก (Minor Aphthous ulcer) ดังรูปที่ 1 ซึ่งเป็นกันมากที่สุดหญิงชาย เด็กและผู้ใหญ่ เป็นแผลที่ไม่มีความอันตรายในระยะยาว แผลมักเกิดตามข้างกระพุ้งแก้ม ใต้ลิ้น ริมฝีปากด้านใน การทายาจำพวกสเตียรอยด์เฉพาะที่วันละ 2-3 ครั้ง จะช่วยให้แผลหายเร็วขึ้น การหลีกเลี่ยงการกระทบกระเทือนแผลนั้น เช่น สลัดไปเคี้ยวอาหาร อีกข้างหนึ่งจะทำให้ลดโอกาสการเกิดเป็นแผลเรื้อรังขนาดใหญ่ขึ้นได้
- การเป็นแผลร้อนในในซ้ำบ่อยๆ อาจเกิดจากการขาดสารอาหารจำพวกวิตามินบีและกรด โฟลิก การรับประทานวิตามินเหล่านี้เสริมจะช่วยให้แผลเกิดน้อยลง
- แผลในช่องปากส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการแพ้ยาหรือสารบางอย่างการติดเชื้อโรค เช่น ไวรัส เชื้อรา และแบคทีเรีย การเป็นอาการแสดงของโรคระบบผิวหนัง (ดังรูปที่ 2) โรคระบบทางเดินอาหาร ระบบเลือด รวมถึงการเป็นโรคมะเร็งในช่องปากด้วย

รูปที่ 1 แผลร้อนในขนาดเล็กที่ริมฝีปากล่าง

รูปที่ 3 แผลเกิดจากการกัดแก้ม

รูปที่ 2 แผลที่เกิดจากโรคทางระบบภูมิคุ้มกันตนเองเกิน

- ลองถามคำถามเหล่านี้กับตนเองเมื่อท่านเกิดแผลในปาก
 - ❖ ท่านเป็นแผลในปากบ่อยหรือไม่ เป็นนานเพียงใด ทำอย่างไรจึงหาย
 - ❖ เป็นไปได้หรือไม่ว่าช่วงก่อนที่เกิดเป็นแผลท่านได้รับความกระทบกระเทือนใด ๆ ในปาก เช่น แปร่งฟันผิดจังหวะไปกระทบแกม โคนเนื้อเยื่อหรือเหงือกการกัดแก้มหรือกัดลิ้นระหว่างเคี้ยวอาหาร (ดังรูปที่ 3) การใส่เครื่องมือจัดฟัน ฟันปลอม ท่านควรปรึกษาทันตแพทย์เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านี้
 - ❖ การรับประทานอาหารร้อนจัด ๆ ทำให้พุพอง การใช้สารบางอย่าง เช่น น้ำยาขูดปาก หรือสמןไพรแล้วเกิดการระคายเคือง อาจทำให้เกิดแผลในปากได้ ลองหลีกเลี่ยงสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ดู แล้วสังเกตว่าแผลหายภายในกี่วันและกลับเป็นซ้ำเมื่อทำสิ่งเหล่านี้อีกหรือไม่
 - ❖ แผลนี้เกิดร่วมกับการมีไข้หรือไม่แผลอาจเกิดจากการติดเชื้อ เช่น แบคทีเรีย ไวรัส ควรไปพบแพทย์ถ้ามีใช้ร่วมกับเป็นแผลในช่องปาก
 - ❖ ท่านไปตรวจร่างกายอย่างละเอียดครั้งสุดท้ายเมื่อใด ท่านมีโรคประจำตัวใดๆ หรือไม่ ท่านเพิ่งเริ่มรับประทานยาใดๆ เพื่อรักษาโรคนั้น เป็นไปได้หรือไม่ที่ท่านแพ้ยานั้น
 - ❖ ท่านมีแผลอื่น ๆ ตามร่างกายหรือไม่ ท่านมีโรคทางระบบทางเดินอาหารใด ๆ หรือไม่
 - ❖ ท่านมีประวัติความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งหรือไม่ เช่น มีใครในครอบครัวเป็นมะเร็งท่านเคยสูบบุหรี่หรือดื่มสุราจัดหรือไม่
- สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ หากท่านเป็นแผลในปาก ไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ เจ็บหรือไม่ แต่นานเกิน 2 สัปดาห์ ท่านไม่ควรนิ่งนอนใจ ควรจะไปตรวจแผลกับทันตแพทย์เพื่อให้ได้รับการวินิจฉัยแผลที่ถูกต้อง นอกจากจะได้รับการรักษาที่เหมาะสมแล้ว ยังป้องกันการเกิด แผลในภายหลัง และป้องกันการลุกลามของโรคทางระบบรวม ทั้งโรคมะเร็งในช่องปากได้อย่างทัน่วงที

ด้วยความปรารถนาดี

ทพญ.เปี่ยมกมล วัชรโรทยางกูร

คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ดอกสกละ คือดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กิจกรรมโห่ป่าห่อเรา

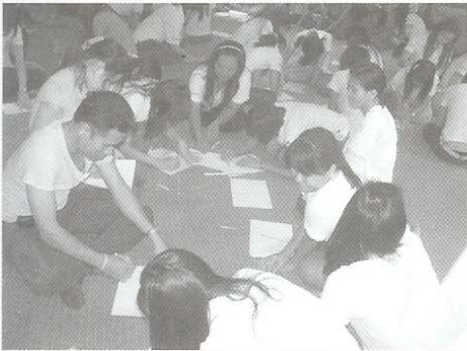
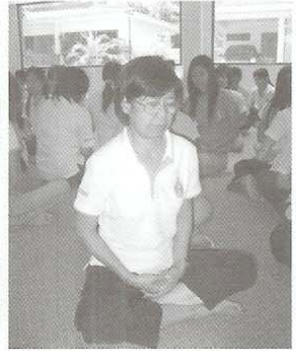
คณะฯ ขอแสดงความยินดีกับผู้ช่วยทันตแพทย์ ที่สำเร็จการศึกษา จำนวน 14 ราย ซึ่งมีพิธีมอบประกาศนียบัตร ผู้ช่วยทันตแพทย์ ประจำปีการศึกษา 2549 ในวันที่ 22 มีนาคม 2550

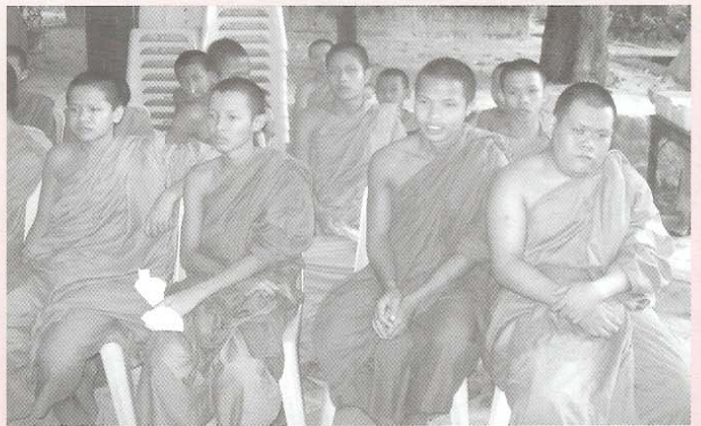
ซีเอ็มซีบรยากาศไทยๆ สไตล์ทันสมัยๆ กับโครงการ สืบสานศิลปะและวัฒนธรรมไทยเมื่อสงกรานต์ที่ผ่านมา ทั้งคณาจารย์ บุคลากร และนิสิตร่วมรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ กันถ้วนหน้า ผลการประเมินโครงการดีมาก มากอบคู่กันและเป็นกันเองจริงๆ

ดอกสารภี คือดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กิจกรรม

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพการสร้างสุข เมื่อวันที่ 24-25 เมษายนที่ผ่านมา ไปกันที่จังหวัดจันทบุรี ตามหาตัวเอง เจอบ้าง ไม่เจอบ้าง แต่ที่แน่ๆ ได้ผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ สร้างสุขได้ตามวัตถุประสงค์ค่ะ

ออกหน่วยฯ ครั้งนี้ไปกันที่ วัดเขาสาป และวัดธรรมสถิต จังหวัดระยอง เมื่อ 28 - 29 พฤษภาคมนี้ อัจฉาชาวระยองมากค่ะ มาให้การรักษากันถึงที่เลย..

ดอกสารภี คือดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อ.ทพ.ชาติชาย เขียววัฒนา

การตรวจทางภาพรังสีของฟัน (Radiographic Examination)

กระผม Mr. Radioman ขอสวัสดิ์ที่ท่านผู้อ่านทุกท่านครับ กระผมเชื่อว่าท่านผู้อ่านทุกท่านคงเคยได้รับการถ่ายภาพรังสีรังสีกันมาบ้างไม่ว่าจะเป็นการถ่ายภาพรังสีของฟัน, ช่องปากทั้งหมด และบริเวณส่วนของใบหน้า ท่านทราบหรือไม่ว่า ภาพรังสีที่ท่านเคยได้รับการตรวจนั้นเกิดขึ้นมาได้อย่างไร กระผม Mr. Radioman จะอธิบายให้ท่านได้ทราบครับ

ภาพรังสีของอวัยวะส่วนต่างๆในร่างกายมนุษย์นั้นเกิดขึ้นจากการฉายรังสีเอกซ์ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า เอกซเรย์ (X-ray) ผ่านอวัยวะที่ต้องการตรวจแล้วตกกระทบบนฟิล์มเอกซเรย์ จากนั้นนำฟิล์มเอกซเรย์ไปผ่านกระบวนการล้างฟิล์ม จึงจะได้ภาพรังสีของอวัยวะที่ทำการตรวจ

แล้วรังสีเอกซ์คืออะไร?

รังสีเอกซ์ ค้นพบโดยนักวิทยาศาสตร์ชาวเยอรมัน ชื่อ **William Conrad Roentgen** เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 1895 ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา คุณสมบัติ ประโยชน์ และโทษของรังสีเอกซ์ได้ถูกศึกษาอย่างกว้างขวาง รังสีเอกซ์ถูกนำมาใช้ถ่ายภาพฟันและขากรรไกรในปี ค.ศ. 1896 จากนั้นจนกระทั่งปัจจุบันรังสีเอกซ์จึงถูกนำมาใช้ในวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ มากมาย

คลื่นรังสีเอกซ์จัดอยู่ในรังสีคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (Electromagnetic radiation) ซึ่งเป็นรังสีที่มีคุณสมบัติบางอย่างเป็นไฟฟ้า (Electric) และคุณสมบัติบางอย่างเป็นแม่เหล็ก (Magnetic) ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า และไม่มีน้ำหนัก มีผลต่อฟิล์มเอกซเรย์ ทำให้สามารถบันทึกภาพ ซึ่งมองเห็นได้เมื่อนำฟิล์มไปล้าง เรียกว่า ภาพรังสี หรือภาพเอกซเรย์ และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งมีชีวิต (Biologic change) ทั้งเซลล์ของร่างกายและเซลล์สืบพันธุ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในด้านการรักษาโรค แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องระวังในการใช้ด้วย เพราะจะทำให้เกิดอันตรายได้เช่นกัน

โครงการสร้างสมาธิ เสริมปัญญา ด้วยศิลปะประดิษฐ์ หัวข้อ “บุหงารำไป” เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม และ “บุษบาว่าไรดี” วันที่ 20 มิถุนายน นอกจากจะได้สมาธิ ได้ความสามัคคีในหมู่คณะฯ แล้ว ยังได้ความรู้ติดตัวกันไปไว้ใช้ประโยชน์ ต้องขอบคุณ ทพ.สส.เป็นอย่างสูงที่สนับสนุนโครงการดี ดี อย่างนี้

ดอกกลีบ คือดอกโป๊ประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เรื่องน่ารู้

เรามีวิธีการถ่ายภาพรังสีบริเวณช่องปากและใบหน้า (Oral and Maxillofacial Radiography) กันกี่วิธี?

การถ่ายภาพรังสีเพื่อทำการตรวจแบ่งออกเป็น

1. การถ่ายภาพรังสีภายในช่องปาก (Intra-oral Radiography) และ
2. การถ่ายภาพรังสีภายนอกช่องปาก (Extra-oral Radiography)

การถ่ายภาพรังสีภายในช่องปาก

มีจุดกำเนิดรังสีเอกซ์อยู่ภายนอกช่องปากในเครื่องเอกซเรย์ที่มีขนาดเล็กเรียกว่าเครื่องเอกซเรย์ฟัน และมีฟิล์มเอกซเรย์คอยรับรังสีเอกซ์ที่ผ่านมาจากอวัยวะที่ต้องการตรวจอยู่ภายในช่องปาก แบ่งได้เป็น 3 ชนิด ดังนี้

1. วิธีการถ่ายภาพรังสีรอบปลายรากฟัน (Periapical Radiography) เป็นการถ่ายภาพรังสีเพื่อให้ได้ภาพฟันและบริเวณรอบรากฟัน ทันตแพทย์สามารถเลือกถ่ายภาพฟันเฉพาะตำแหน่งหรือหลายตำแหน่งซึ่งถ้าเป็นการถ่ายภาพรังสีทั้งปากจะใช้ฟิล์มประมาณ 14-17 ฟิล์ม และยังใช้ได้กับผู้ป่วยที่ไม่มีฟันเลย
2. วิธีการถ่ายภาพรังสีด้านประชิดของฟัน (Bite-wing Radiography) มีจุดประสงค์เพื่อตรวจหารอยผุด้านข้างของตัวฟัน ซึ่งอาจมองไม่เห็นได้ทางคลินิก นอกจากนี้ยังใช้แสดงขนาดของโพรงประสาทฟัน (Pulp Chamber) และสันกระดูกเข้าฟัน (Alveolar Crest) ของทั้งฟันบนและฟันล่าง
3. วิธีการถ่ายภาพรังสีด้านสบฟัน (Occlusal Radiography) โดยทั่วไปภาพรังสีรอบปลายรากฟันแสดงลักษณะของฟันและอวัยวะข้างเคียงได้ในวงแคบในบางครั้งพยาธิสภาพ

ในบริเวณนั้นใหญ่เกินกว่าที่จะแสดงให้เห็นได้หมดในภาพรังสีรอบปลายรากฟัน จึงจำเป็นต้องใช้ฟิล์มที่มีขนาดใหญ่กว่าเดิมภาพรังสีที่ได้จะเหมือนกับภาพรังสีรอบปลายรากฟันแต่แสดงขอบเขตของพยาธิสภาพได้บริเวณกว้างกว่า

การถ่ายภาพรังสีภายนอกช่องปาก

การถ่ายภาพรังสีภายในช่องปาก เป็นเพียงการสำรวจฟันบนหรือฟันล่าง ซึ่งในบางครั้งภาพรังสีแผ่นเล็กๆเหล่านั้นไม่สามารถแสดงให้เห็นขอบเขตของพยาธิสภาพโดยทั่วได้ จึงจำเป็นต้องใช้การถ่ายภาพรังสีภายนอกช่องปากเข้ามาช่วยเพื่อประกอบการวินิจฉัยและวางแผนรักษา

การถ่ายภาพรังสีภายนอกช่องปากจะมีจุดกำเนิดรังสีเอกซ์อยู่ภายนอกช่องปาก อาจใช้เครื่องเอกซเรย์ขนาดใหญ่อย่างที่ใช้ตามโรงพยาบาล หรือใช้เครื่องเอกซเรย์ฟันก็ได้ และมีฟิล์มเอกซเรย์คอยรับรังสีเอกซ์ที่ผ่านมาจากอวัยวะที่ต้องการตรวจอยู่ภายนอกช่องปาก ฟิล์มที่ใช้มีขนาด 6x12 นิ้ว สำหรับการถ่ายภาพรังสีรอบศีรษะ และ 8x12 นิ้ว สำหรับการถ่ายภาพรังสีนอกช่องปากทั่วไป ฟิล์มถูกบรรจุอยู่ในตลับแข็งที่เรียกว่าตลับฟิล์ม (Cassette)

การถ่ายภาพรังสีภายนอกช่องปากมีหลายเทคนิค และทุกเทคนิคมีจุดประสงค์เพื่อสำรวจกะโหลกศีรษะทั้งหมดหรือบางส่วน ทันตแพทย์จะต้องเลือกเทคนิคให้เหมาะสมกับอวัยวะที่ต้องการตรวจ

ท่านผู้อ่านคงทราบแล้วว่า ภาพรังสีของฟัน มีประโยชน์และสร้างขึ้นมาได้อย่างไรแต่เราต้องไม่ลืมการป้องกันภัยอันตรายจากรังสีเอกซ์เช่นกัน ทันตแพทย์ผู้ใช้เครื่องเอกซเรย์ เป็นผู้รับผิดชอบเต็มที่ต่ออันตรายจากรังสีเอกซ์ที่จะเกิดกับผู้ป่วย ดังนั้นทันตแพทย์จำเป็นต้องทราบว่าการถ่ายภาพรังสีควรจะทำเมื่อจำเป็นเท่านั้นและควรใช้เสื้อตะกั่ว (Lead Apron) ซึ่งเป็นเสื้อคลุมทำด้วยตะกั่วใส่ให้ผู้ป่วยทุกครั้ง

